

PREDSTAVITEV PROJEKTA COMENIUS – HUMAN MOBILITY PAST & PRESENT

Rožle Bratec Mrvar*, Pavlinka Korošec Kocmur**

Povzetek

Za enega od programov Vseživljenjskega učenja v okviru Evropske unije in njegovega mednarodnega podprograma Comenius je bil izbran tudi naš mednarodni projekt, ki je potekal med letoma 2011 in 2013. Njegova nosilna tema so bile **migracije**. Njegov mednarodni naslov pa **Človeške selitve nekoč in danes** (Human Mobility: Past & Present). V njem je sodelovalo sedem držav: Španija kot nosilka projekta, Danska, Italija, Madžarska, Poljska Slovenija in Turčija.

Želeli smo preučiti priseljevanje in etnične manjšine v naših državah in regijah, s čimer smo seznanili tudi naše evropske partnerje. Posvetili smo se težavam, predsodkom in družbeni diskriminaciji priseljencev. Zanimarili nismo težav, ki jih doživljajo otroci priseljencev v šoli, in tudi ne njihovega truda za vključitev v novo kulturno okolje. V projektu smo naše učence seznanjali tudi z osebno zgodovino njihovih sošolcev priseljencev in značilnostmi njihovih domačih kultur. Poskušali smo povečati zanimanje učencev za priseljence in njihovo kulturo, saj le s spoznavanjem in sodelovanjem lahko premagamo neutemeljen strah pred neznanim.

Ključne besede: Comenius, človeška mobilnost, diskriminacija, etnične manjšine, medkulturni dialog, migracije, raznolikost

PRESENTATION OF THE COMENIUS PROJECT – HUMAN MOBILITY
PAST & PRESENT

Abstract

Our international project, which took place between 2011 and 2013, was chosen as one of the lifelong learning programs in the framework of the European Union and its international sub-program Comenius. Its' main topic was migration, and its' international title Human Mobility: Past & Present. Seven countries participated in the project: Spain as head of the project, and Denmark, Italy, Hungary, Poland, Slovenia, and Turkey. We wanted to examine immigration and ethnic minorities in our countries and regions, and also to pass that information on to our European partners. We focused on the problems, prejudices, and social discrimination against immigrants. We also examined the problems which migrant children experience in school and their efforts to integrate into a new cultural environment. In our project, we also acquainted our students with the personal history of their immigrant classmates and the charac-

* Rožle Bratec Mrvar je prof. geografije in zgodovine, poučuje v Osnovni šoli Riharda Jakopiča v Ljubljani. Rozle.Bratic-Mrvar@guest.arnes.si

** Pavlinka Korošec Kocmur je prof. slovenskega jezika v Osnovni šoli Riharda Jakopiča v Ljubljani. Pavlink@hotmail.com

teristics of their home cultures. We tried to increase pupils' interest for migrants and their culture, because only by learning and collaboration we can overcome the unfounded fear of the unknown.

Keywords: Comenius, human mobility, discrimination, ethnic minorities, intercultural dialogue, migration, diversity

Uvod

Človeška mobilnost je zgodovinsko dejstvo že od samih začetkov razvoja človeške vrste. Šele v zadnjih stoletjih so jo nekateri začeli izpostavljati kot problem. Večina evropskih držav se je v tem času spremenila iz izseljenske države v državo priseljencev, kar je povzročilo velike spremembe v njihovi etnični sestavi in tudi kulturi. To je včasih povzročilo zavračanje priseljencev med delom domačega prebivalstva. Raznolika etnična sestava oziroma multikulturalnost je danes dejstvo, ki so ga izkusile vse evropske države. Kulturna integracija prav zato postaja eno ključnih vprašanj v Evropski uniji. V nekaterih delih sveta in na žalost tudi Evropske unije so priseljenci predmet arbitrarne in neenakopravne obravnave posameznikov in celo državnih organov. Medkulturni dialog je nujno potreben, če želimo zagotoviti socialno prilagoditev priseljencev, razviti socialno raznolikost in zavest o skupnem življenju. Tako bomo povečali medsebojno spoštovanje in solidarnost, kar bo zmanjšalo predsodke do priseljencev.

Slika 1:
(Sodelujoče države – medmrežje 1).

Abstract
Objectives

Human mobility: Past and Present

Denmark

Hungary

Italy

Poland

Slovenia

Spain

Turkey

Čeprav so bile migracije stalnica v človeški zgodovini, pa so doživljale pomembne zgodovinske spremembe v obliki, množičnosti, smereh, strukturi. Tako so skoraj vse države EU v zadnjih stoletjih in desetletjih doživele ključno preobrazbo iz nekoč pretežno odselitvenih v danes pretežno priselivitvene države, kar se kaže v močno povečani pestrosti njihove prebivalstvene strukture in novih vprašanjih, ki jih ta poraja na socialnem, pravnem, političnem in drugih področjih. Danes je raznolika prebivalstvena struktura, kot posledica priselitev, dejstvo v skoraj vseh državah EU in družbena vključenost priseljencev je ali pa postaja čedalje pomembnejše vprašanje. Seveda pa je proces priseljevanja in odseljevanja vedno močno odvisen od splošnega gospodarskega in političnega položaja posameznih držav, regij in tudi gospodarskih skupnosti, kot je EU, kar vpliva na spremembe selitvenih tokov. Povsod se priseljenci spoprijemajo z različnimi težavami, ki jih ponekod dodatno krepi arbitraren in diskriminatoren odnos oblasti in dela večinskega prebivalstva. Zato je bil glavni

cilj projekta proučevanje **priseljavanja** v Evropi, s poudarkom na narodnih manjšinah (medmrežje 2).

Oris sodobnih migracijskih tokov v Evropi in pri nas

Današnje prebivalstveno podobo Evrope lahko povzamemo tudi kot »enciklopedijo ljudskih selitev in osvajanj, izgonov in zasedb, pogromov in iztrebljanja« (Debeljak, 2013, 32). Medtem pa Evropsko unijo lahko opišemo tudi kot »organizem gospodarskih, političnih in družbenih vezi med državami« (Debeljak, 2013, 32), ki je seveda močno znižal selitvene ovire znotraj, a jih okrepil na svoji zunanji meji. Po podatkih iz leta 2010 je med prebivalci v EU okoli 6,5 odstotka tujcev, kar je skupno 32,5 milijona, med katerimi je dve tretjini državljanov držav, ki niso članice EU. Število v tujini rojenih pa dosega skoraj desetino (v letu 2010 47,3 milijona), med katerimi jih je bilo ravno tako dve tretjini rojenih zunaj držav EU (medmrežje 3). Tudi Slovenija ima med svojimi 2.058.821 prebivalci 91.385 tujih državljanov, kar predstavlja 4,44 odstotka (SURS, 2013).

Tabela 1:
Delež v tujini rojenih in tujcev
med prebivalstvom držav EU
(Vir: SURS, 2009)

Država	Rojeni v tujini (%)	Tuji državljani (%)
Danska	6,6	5,1
Italija	2,5	5,0
Madžarska	3,4	1,6
Poljska	1,6	0,1
Turčija	1,9	n.p.
Španija	11,9	10,3
Slovenija	11,3	2,7

Delež v tujini rojenih prebivalcev Slovenije je v letu 2007 dvainpolkrat višji, kot je tujih državljanov pri nas, kar nas postavlja za Španijo med v projektu sodelujočimi državami (SURS, 2009). Precej drugačen pa je položaj pri deležu tujcev med prebivalstvom, kjer nas poleg Španije močno prehitvata še Danska in Italija. Tudi naš **selitveni prirast** je doživel v zadnjih letih globoke spremembe, ki so posledica predvsem sedanje gospodarske krize. Lahko rečemo, da je po letu 2010 skorajda usahnil (SURS, 2013).

Tabela 2:
Migracije v Sloveniji 2008-2012
(Vir: SURS, 2013)

SLOVENIJA	2008	2009	2010	2011	2012
Število prebivalcev	2.025.866	2.032.362	2.046.975	2.050.189	2.055.496
Priseljeni	30.693	30.296	15.416	14.083	15.022
Odseljeni	12.109	18.788	15.937	12.024	14.378
Selitveni prirast	18.584	11.508	-521	2059	644

Navedena gibanja so popolnoma razumljiva, če upoštevamo predvsem strukturo priseljencev po državi izvora, kjer prednjačijo države nekdanje Jugoslavije. To se pozna tudi v sedanji prebivalstveni strukturi Slovenije, saj je bilo med osmino v tujini rojenih prebivalcev v Sloveniji 41 odstotkov rojenih v Bosni in Hercegovini, 22 odstotkov na Hrvaškem in 8 odstotkov v Srbiji (SURS, 2011, 11).

Evropska unija še vedno doživlja vse močnejše migracijske tokove, kar kaže 3,1 milijona priselitev in okoli 2 milijona odselitev v letu 2010 in povečanje na 3,2 in 2,3 milijona v naslednjem letu (medmrežje 4).

Izmenjave v okviru projekta

Vsaka izmed sodelujočih držav je izmenjala eno skupino učencev, ki so pri gostiteljih prebivali približno teden dni. Prvi so bili Španci, nosilci projekta, ki so v domači Jumilli že v letu 2011 gostili vodje projekta partnerskih šol. (Jumilla leži v pokrajini Murcia na JV Španije in ima 25.000 prebivalcev). V letu 2012 so Madžari že pozimi v Szentendreju (severno predmestje Budimpešte s 23.000 prebivalci) gostili tudi druge učitelje in učence. V začetku pomladi so prišli na vrsto Sardinci, ki so v srednjeveški Bosi z le 8.000 prebivalci gostili člane projekta. Konec maja je sledila četrta izmenjava na JV Poljske (Krosno s 50.000 prebivalci). Jeseni so bili gostitelji Danci v majhnem pristaniškem mestu Humlebækku na otoku Sjælland v okolici Kopenhavna (9000 prebivalcev). Predzadnja je prišla na vrsto naša **OŠ R. Jakopiča v Ljubljani**, kjer smo gostili izmenjavo spomladi leta 2013. Zadnja izmenjava je potekala v azijskem delu Turčije v kraju Denizli v Kapadokiji na JZ Turčije (530.000 prebivalcev) maja 2013.

V okviru projekta je morala vsaka šola izdelati predstavitev svoje države, svojega mesta in svoje šole ter **e-brošuro**, v kateri je predstavila državne zakone, ki skrbijo za priseljence (medmrežje 5).

Slovenska izmenjava

V Sloveniji smo med 11. in 15. marcem 2013 gostili predstavnike vseh šestih partnerskih šol. Kot pri drugih gostiteljih so bili gostujoči učenci nastanjeni pri družinah naših učencev, medtem ko so učitelji prebivali v bližnjem hotelu. V ponedeljek smo začeli uradni program. Ta se je začel s predstavitvijo naše šole in tedenskega programa, v okviru katerega so naši učenci gostom predstavili Slovenijo in Ljubljano. Sledila je predstavitev držav in mest, od koder so prišli naši gostje. V delavnicah smo nato gostom predstavili polko, valček, gimnastiko, odbojko ... katerih učenje ima na naši šoli dolgo in uspešno tradicijo. Popoldne smo goste odpeljali peš na ogled Ljubljane **Po Jakopičevih stopinjah** (pot in vodnik so pripravili naši učenci in učitelji). Eden izmed vrhuncev ogleda je bil Pozdrav pomladi na Gradaščici v Trnovem in ogled večerne Ljubljane.

Slika 2:
Udeleženci slovenske izmenjave

Torek se je začel s sprejemom v Mestni hiši pri županu g. Zoranu Jan-koviću in ogledom Ljubljanskega gradu. Popoldne pa je bila **simbolna zasaditev sedmih dreves »Trees for a peaceful world«**, ki predstavljajo

udeleženke projekta. Učitelji so dan sklenili s koncertom Marka Hatlaka. Sreda je bila namenjena izletu v Postojnsko jamo in Predjamski grad, ki mu je sledilo delo učiteljev v delavnicah projekta. Četrtek je bil namenjen ogledu Gorenjske. Obiskali smo Vrbo, Bled, Kranjsko Goro in Planico, kjer so nekateri prvič videli sneg, občutili kepanje, uživali v sankanju in drugih zimskih radostih. Zvečer je sledila gledališka predstava Astrid Lindgren: Pika Nogavička v izvedbi naših učencev. Zadnji večer je bil namenjen tudi slavnostni podelitvi potrdil udeležencem ter prijetnemu sklepnemu druženju ob glasbi. Zadnji dan je bil namenjen predvsem sprostitvi, nakupu spominkov in slovesu, ki se je zaradi vremenskih okoliščin na cestah zavlekel še v soboto.

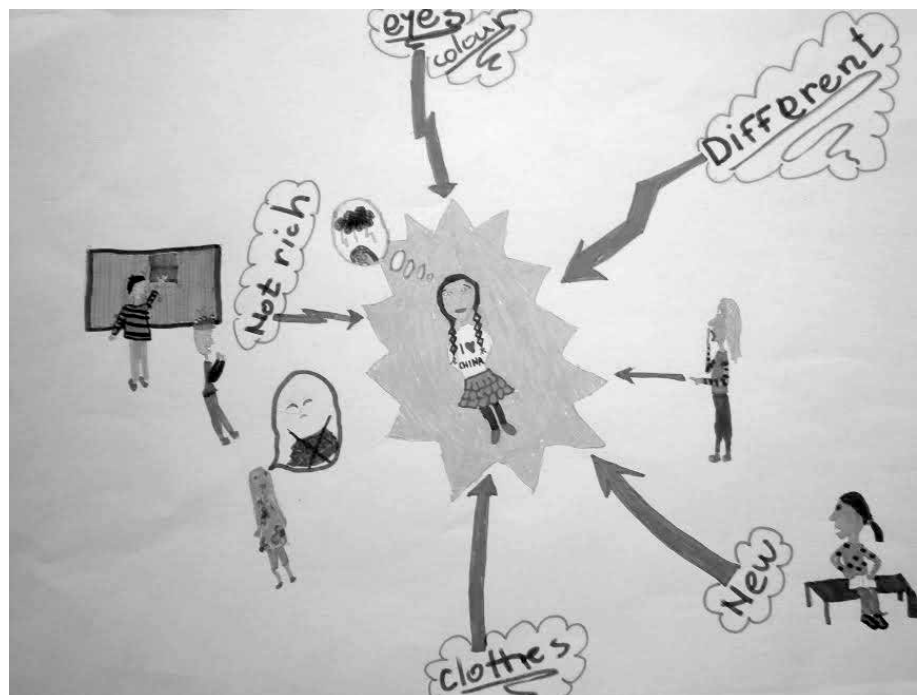
Vtisi učencev

Naši učenci so po izmenjavah svoje izkušnje opisali v esejih, ki so jih predstavili pred sošolci. Tako je ena izmed njih po obisku na Sardiniji v malem mestecu Bosa zapisala: **»Letos se je prvič zgodilo, da sem s šolo odpotovala v drugo državo ... Prvi dan se še nismo znali sporazumevati, konec tedna pa smo se že super razumeli. Na koncu sem razumela in celo znala povedati nekaj malega v italijanščini. Njihov pouk je bil precej drugačen od našega. Bil je daljši in predvsem bolj hrupen ... Ko smo hodili po mestu, so se na ulicah vsi poznali, se pozdravljali in objemali ... Teden je minil zelo hitro, celo prehitro. To je bila zanimiva, zabavna, predvsem pa poučna izkušnja.** (Bergoč 2012)«

Natečaji

Prvi natečaj smo izvedli za **logotip** projekta. Tričlanska komisija učiteljic je bila s prijavljenimi deli zelo zadovoljna in ga je poslala tudi naprej na skupen mednarodni natečaj projekta. Najboljši pa so bili objavljeni na šoli in spletni strani. V maju 2012 smo izvedli natečaj likovnega ustvarjalnega dela na temo **Priseljenci**. Po težkem izboru se je žirija naših učiteljev odločila za najboljša tri dela. Najboljša dela smo prav tako objavili na spletni strani.

Slika 3:
(Nika Gašperšič: Priseljenci)

Rezultati našega dela

Učenci so izdelali predstavitev Slovenije, Ljubljane in svoje šole ter **e-brošuro s slovenskimi zakoni**, ki zadevajo priseljence (medmrežje 5). Otroci priseljencev so napisali **pisma sorodnikom** s poudarkom na občutkih in kulturnih razlikah med njihovo domovino in Slovenijo. Najboljša smo objavili na spletni strani projekta (medmrežje 6). Jeseni smo izvedli še **Predstavitve domovin** naših priseljencev. Na dveh prijetnih prireditvah je številne obiskovalce pričakala tipična slovanska dobrodošlica s kruhom in soljo. Poslušali in gledali smo nastope v bošnjaščini, češčini, črnogorščini, hrvaščini, makedonščini, ruščini, srbščini in španščini. Za konec pa so starši pripravili nekaj tipičnih jedi nekaterih držav, od koder izvirajo naši učenci. Večina učencev priseljencev je pripravila tudi predstavitev domovin na plakatih in e-prosojnicah (medmrežje 7). Vse šole partnerice smo pripravile skupen **koledar 2013** (medmrežje 10). Naši učenci pa so pripravili predstavitev v Power Pointu **Življenje in delo naših priseljencev** (medmrežje 11). Vse izdelke pa smo izobesili v našem **Kotičku Comenius**.

Medpredmetno povezovanje pri projektu

Za naše goste so učenci nekaterih izbirnih predmetov združili moči s svojimi učiteljicami in jim pripravili unikatne spominke na obisk naše šole. Z naravnimi barvili so obarvali volnene obeske in s postopkom polstenja izdelali simbolična darilca (medmrežje 8).

Dodatek k projektu

Kot dodatek k našemu projektu smo na naši šoli organizirali brezplačen 70-urni tečaj slovenščine za starše priseljencev in uvedli prostovoljno delo: učenci španščine so pomagali pri razumevanju in učenju mlajšemu sošolcu, ki se je preselil iz Dominikanske republike. Izkušnja se je izkazala kot izjemno učinkovita. V maju 2012 je 10 učencev z učitelji obiskalo partnersko šolo v Španiji, junija pa smo jih gostili na naši šoli.

Sklep

Glavni cilj našega projekta je bilo spodbujanje mednarodnega sodelovanja in učenja za naše učence in učitelje v sproščenem in neformalnem okolju, ki ceni pravice in svoboščine posameznika in vseh etničnih skupin. Spoznavanje različnih kultur priseljencev omogoča podiranje socializacijskih ovir, medsebojno spoštovanje in mirno sobivanje v družbi. Učenci in učitelji smo se seznanili z migracijskimi tokovi pri nas in v partnerskih državah, ozaveščali smo se o multikulturalnosti naših partnerskih državah ter krepili mednarodno sodelovanje, ki se nadaljuje tudi po uradnem koncu projekta spomladi leta 2013 z dvostranskimi izmenjavami (medmrežje 9).

Viri in literatura

1. Bergoč, Zala. 2012, Izmenjava na Sardiniji, (osrihardajakopica.si/comenius/izmenjave).
2. Debeljak, Aleš, 2013, Evropske meje, Sobotna priloga Dela, 5. 10. 2013, Ljubljana.
3. Gašperšič, Nika, 2012, Priseljenci (<http://www.osrihardajakopica.si/index.php/comenius/human-mobility/grafiti>).
4. SURS – Statistični urad Republike Slovenije, 2009, Slovenija v OECD, Ljubljana.

5. SURS – Statistični urad Republike Slovenije, 2011, Sloveniji za 20. rojstni dan – slovenski statistiki, Ljubljana.
6. SURS – Statistični urad Republike Slovenije, 2013, Pomembnejši statistični podatki o Sloveniji 9/2013, 30. 9. 2013, Ljubljana.
7. Medmrežje 1, http://www.iesinfantaelena.net/portal/comenius/comenius11_13 (9. 9. 2013).
8. Medmrežje 2, http://www.iesinfantaelena.net/portal/comenius/comenius11_13/resumen.htm (23. 9. 2013).
9. Medmrežje 3, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-SF-11-034 (6. 10. 2013).
10. Medmrežje 4, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics/sl (3. 10. 2013).
11. Medmrežje 5, <http://www.osrihardajakopica.si/images/2012-2013/Comenius/Slovenija/Brosure.pdf> (3. 10. 2013).
12. Medmrežje 6, <http://www.osrihardajakopica.si/images/2012-2013/Comenius/Slovenija/pisma.pdf> (3. 10. 2013).
13. Medmrežje 7, <http://www.osrihardajakopica.si/index.php/comenius/predstavitev-drzav> (3. 10. 2013).
14. Medmrežje 8, <http://www.osrihardajakopica.si/index.php/comenius/medpredmetno-povezovanje> (3. 10. 2013).
15. Medmrežje 9, http://www.iesinfantaelena.net/portal/comenius/comenius11_13/objetivos.htm (22. 9. 2013).
16. Medmrežje 10, http://www.iesinfantaelena.net/portal/comenius/spain11_13/calendar.htm (22. 9. 2013).
17. Medmrežje 11, http://www.europeansharedtreasure.eu/detail.php?id_project_base=2011-1-ES1-COM06-34484 (30. 9. 2013).